

INVALIDSKI ASPEKT I PRAKSA KOD SLUČAJEVA OŠTEĆENJA SLUHA BUKOM

P. ŠPIČER

*Zajednica mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske,
Direkcija Zagreb, Zagreb*

Raspravlja se o problemu oštećenja sluha bukom s gledišta invalidskog osiguranja. Iznosi se pojam i definicija invalidnosti i tjelesnog oštećenja prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju. Govori se o pravima osiguranika kada je kod njih utvrđena invalidnost ili tjelesno oštećenje te neposredna opasnost od nastanka invalidnosti zbog oštećenja sluha bukom. Nadalje se raspravlja o slučajevima kada je profesionalna bolest uzrokovala invalidnost ili tjelesno oštećenje. Upozorava se na važnost upućivanja radnika na audiometrijski pregled prije stupanja u radni odnos i prilikom prelaska s jednog radnog mjesta na drugo gdje postoji jača buka. Na kraju se ističe potreba jedinstvenih kriterija za utvrđivanje invalidnosti i tjelesnog oštećenja zbog oštećenja sluha bukom te velika važnost dobivenih audiograma koji moraju biti stručni i temeljni na najnovijim dostignućima audiološke nauke, jer samo takvi mogu biti solidan temelj pravilnom vještačenju.

S invalidskog aspekta problem oštećenja sluha bukom pojavljuje se uglavnom u dva oblika.

S jedne strane se ocjenjuje gubitak ili smanjenje sposobnosti za rad na svom poslu trajnog karaktera — invalidnost, a s druge strane se ocjenjuje tjelesno oštećenje.

Kada invalidska komisija već ocijeni da postoji bilo invalidnost, bilo tjelesno oštećenje, ona je dužna utvrditi da li je uzrok invalidnosti ili tjelesnog oštećenja bolest, nesreća na poslu, ozljeda izvan posla ili profesionalna bolest.

INVALIDNOST

Prema zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju invalidnost postoji kada uslijed bolesti, ozljede izvan posla, nesreće na poslu ili profesionalne bolesti, kod osiguranika nastane gubitak ili smanjenje

spособnosti za rad na svom poslu, koji se ne mogu otkloniti liječenjem odnosno mjerama medicinske rehabilitacije.

Prema takvom zakonskom propisu i svi osiguranici koji zbog oštećenja sluha nisu više sposobni raditi svoj dosadašnji posao, moraju biti proglašeni invalidima rada.

Prema već spomenutom Zakonu o invalidskom osiguranju neposredna opasnost od invalidnosti postoji kada na određenom radnom mjestu uvjeti rada, bez obzira na mjere zaštite na radu koje se primjenjuju ili se mogu primjenjivati, utječu na zdravstveno stanje i radnu sposobnost u tolikoj mjeri da je prijeko potrebno promijeniti radno mjesto radi sprečavanja nastanka invalidnosti.

Dakle i sve one slučajeve oštećenja sluha kada uvjeti rada na radnom mjestu, bez obzira na zaštitne mjere, utječu na zdravstveno stanje osiguranika u tolikoj mjeri da je prijeko potrebno promijeniti radno mjesto radi sprečavanja nastanka invalidnosti, moramo ocijeniti postojanje neposredne opasnosti od invalidnosti.

To povlači za sobom pravo osiguranika za promjenu radnog mjesta odnosno pravo na profesionalnu rehabilitaciju, ako je potrebna.

Postavlja se pitanje da li invalidnost odnosno neposredna opasnost od invalidnosti postoji i onda ako je oštećenje zdravlja (u ovom slučaju sluha) nastalo prije stupanja u radni odnos?

Prema dosadašnjoj praksi, a i prema presudama Vrhovnog suda Hrvatske, sasvim je irelevantno da li je stupio na radno mjesto oštećen ili nije, važno je da li on može ili ne može raditi svoj posao odnosno da li postoji ili ne postoji neposredna opasnost od invalidnosti.

Ukoliko se dokaže da uprkos uspostavljanju liječničke svjedodžbe osiguranik stupi u radni odnos oštećen, odgovornost snosi izdavač liječničke svjedodžbe, a Zajednica invalidskog i mirovinskog osiguranja može tražiti regres od izdavača liječničke svjedodžbe. Tako to rješava Vrhovni sud Hrvatske u svojim presudama.

Ako je radnik s oštećenjem sluha oglašen invalidom rada ili osiguranikom kod kojega postoji neposredna opasnost od nastupanja invalidnosti a radio je u uvjetima teže buke, postoje dvije mogućnosti u pogledu prethodnog testiranja sluha: ili je imao audiogram kod stupanja u radni odnos ili ga nije imao. Nepostojanje audiograma pri stupanju u radni odnos ne rješava invalidske komisije obaveze utvrđivanja invalidnosti ako oni postoje.

Ako je audiogram pri stupanju u radni odnos pokazivao oštećenje sluha bukom, a osiguranik je usprkos tome primljen na radno mjesto gdje postoje uvjeti jake buke, invalidska će komisija opet morati utvrditi da postoji invalidnost odnosno opasnost od nastupanja invalidnosti, a zbog pogrešnog upošljavanja radnika tražiti regres od ustanove koja je krivo uposlila osiguranika.

Invalidska će komisija, naravno, utvrditi i invalidnost odnosno neposrednu opasnost od invalidnosti i onda kada je audiogram pri stupanju u radni odnos bio uredan, a na pregledu kod invalidske komisije pokazuje oštećenje bukom.

TJELESNO OŠTEĆENJE

Prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju tjelesno oštećenje postoji kada uslijed nesreće na poslu ili profesionalne bolesti odnosno bolesti ili ozljede izvan posla kod osiguranika tijekom osiguranja nastane gubitak, bitnije oštećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinih organa ili dijelova tijela, koji otežavaju normalnu aktivnost organizma i uvjetuju veće napore u ostvarivanju životnih potreba.

U Odjeljku II Liste tjelesnih oštećenja (Kranijalni živci, osjetilo vida i osjetilo sluha) postoje tri točke koje nas zanimaju

1. Točka 15 — Potpuni gubitak sluha obaju uha (kao potpuni gubitak sluha smatra se gubitak sluha veći od 95% po Fowleru)	70%
2. Točka 16 — Obostrano teško oštećenje sluha (više od 90% po Fowleru)	60%
3. Točka 17 — Obostrana teška naglušost:	
a) ukupni gubitak sluha veći od 70, a do 90% po Fowleru	40%
b) ukupni gubitak sluha 60 do 70% po Fowleru	30%

Za ovu posljednju, 17. točku može se dobiti novčana naknada samo ako je uzrok tjelesnog oštećenja nesreća na poslu ili profesionalna bolest, jer se novčana naknada za tjelesno oštećenje ako mu je uzrok bolest, dobiva samo ako tjelesno oštećenje iznosi 50% ili više.

Što se tiče utvrđivanja tjelesnog oštećenja vrijedi slično kao i kod utvrđivanja invalidnosti odnosno neposredne opasnosti od invalidnosti. Naime mora se utvrditi da li postoji ili ne postoji tjelesno oštećenje uslijed gubitka ili teškog oštećenja sluha, bez obzira kada je ono nastalo. Ako postoji normalan audiogram kod stupanja u radni odnos, a u času pregleda kod invalidske komisije je toliko promijenjen da ispunjava uvjete jedne od tri prije navedene točke tjelesnog oštećenja zbog gubitka sluha, utvrdit će se da tjelesno oštećenje postoji. Sada je, međutim važan dan nastupa tjelesnog oštećenja.

Ako je tjelesno oštećenje nastupilo za vrijeme radnog odnosa, osiguranik će u pravilu ostvariti novčanu naknadu za tjelesno oštećenje, ako je audiogram pri stupanju u radni odnos normalan. Ako je audiogram pri stupanju u radni odnos bio patološki kao i pri pregledu kod invalidske komisije, onda osiguranik neće moći ostvariti novčanu naknadu za to tjelesno oštećenje iako će ono biti utvrđeno. Naime, tu je sada važan dan nastupa tjelesnog oštećenja, a taj će biti utvrđen da je nastupio prije stupanja u radni odnos i on neće moći ostvariti novčanu naknadu.

Što se tiče uzroka tjelesnog oštećenja, a to je vrlo važno, profesionalna bolest bit će uzrokom ako je osiguranik bio na radnom mjestu pod utjecajem jake buke, a audiogram pokazivao karakteristike oštećenja sluha bukom.

Ako je osiguranik radio na radnom mjestu pod utjecajem jake buke, a prilikom stupanja u radni odnos nije učinjen audiogram, morat će se priznati da je tjelesno oštećenje uzrokovano profesionalnom bolešću, ako je audiogram pokazivao karakteristike akustične traume.

VAŽNOST AUDIOMETRIJSKIH PREGLEDA PRILIKOM STUPANJA U RADNI ODNOS ODNOSNO PRILIKOM PROMJENE RADNOG MJESTA

; Iz dosadašnjeg izlaganja se već vidi koliko su važni audiometrijski pregledi prilikom stupanja radnika u radni odnos odnosno prilikom promjene radnog mjesta ako se radi o radnim mjestima ugroženim od buke.

To je neobično važno zbog prevencije invalidnosti, odnosno zbog sprečavanja daljnjeg pogoršanja bolesti (oštećenja sluha) ako ono već postoji.

Ne bi trebalo trošiti suviše riječi o tome da bismo sačuvali sluh tisućama radnika, a spriječili pogoršanje bolesti također tisućama osiguranika ako bismo sve valjano pregledali audiometrijski prije stupanja u radni odnos, prilikom prijelaza s jednog na drugo radno mjesto i kada bismo vršili redovno sistematske audiometrijske preglede radnika, koji rade na radnim mjestima ugroženim bukom. Na taj bismo način i zaštedjeli ogromne materijalne izdatke koje zajednica daje za te svrhe.

O AUDIOMETRIJSKIM PREGLEDIMA

Koliko su važni jedinstveni kriteriji za utvrđivanje invalidnosti i tjelesnog oštećenja ne treba posebno naglašavati. Kako u drugim područjima tako i u audiologiji oni su s aspekta invalidskog osiguranja neobično važni.

Kako god nam neadekvatni audiološki nalazi mogu nanijeti štete i zbrku u našem radu, tako nam ispravan, stručan i suglasno s napretkom audiološke nauke dobiveni audiogram može biti od ogromne važnosti za pravilnu ocjenu invalidnosti i tjelesnog oštećenja oštećenih sluhom. S druge strane adekvatni audiološki nalazi spasit će mnoge naše radnike od nepotrebne invalidnosti zbog gluhoće i zaštedjeti golema materijalna sredstva zajednici.

Zbog toga bismo u ime invalidskog osiguranja i invalidskih komisija preporučili ovom izvanredno stručnom skupu da dođe do sporazuma o jedinstvenim kriterijima obavljanja audiometrijskih pregleda. Ne bismo mogli dalje tolerirati da nam za jednak slučaj na jednom mjestu daju jedan audiometrijski nalaz, a na drugome sasvim različit.

Zbog toga predlažemo da se oformi komisija koja bi imala zadaću ujednačenja kriterija za obavljanje audioloških pregleda i davanja nalaza u cijeloj Republici.

PROFESIONALNA BOLEST

Prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju »profesionalne bolesti su određene bolesti prouzročene dužim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim radnim mjestima ili poslovima odnosno djelatnostima«. Nas zanima ovdje točka 43. Liste profesionalnih bolesti koja glasi:

»Gluhoća ili naglušost većeg stupnja«

Poslovi odnosno radovi na kojima se bolest pojavljuje jesu:

»Duži rad u uvjetima štetnog djelovanja buke kojoj razina prelazi zakonom propisane granice«.

Uvjeti priznavanja bolesti profesionalnom jesu:

»Pozitivna radna anamneza. Rezultati mjerenja buke. Rezultati prethodnog pregleda, klinički nalaz i audiogram, koji upozoravaju na teži stupanj traumatskog oštećenja sluha«.

Résumé

L'ASPECT DE L'INVALIDITÉ ET DE LA PRATIQUE DANS LES CAS DE LÉSION DE L'OUÏE PAR LE BRUIT

On a discuté des problèmes des lésions de l'ouïe par le bruit du point de vue de l'assurance invalidité. On a donné la conception et la définition de l'invalidité et de la lésion dans le sens de la Loi sur l'assurance invalidité et l'assurance vieillesse. On a parlé des droits de l'assuré chez lequel ont été constatés l'invalidité, la lésion ou le danger d'apparition de l'invalidité à cause du bruit. Ensuite on a discuté des cas où la maladie professionnelle est la cause de l'invalidité ou de la lésion. On a souligné l'importance de faire subir l'examen audiométrique à chaque ouvrier avant l'embauche ou au moment du changement de d'emploi si ce dernier est plus bruyant.

Enfin, on a souligné le besoin de critères uniques pour l'établissement de l'invalidité et de la lésion de l'ouïe à cause du bruit et de la grande importance des audiogrammes qui doivent être très bien faits et se fonder sur les dernières nouveautés de la science audiologique car dans ce cas seulement ils peuvent être une base solide pour l'expertise méthodique.

*Communauté d'Assurance Vieillesse
et Invalidité des Travailleurs de la
Croatie, Direction de Zagreb, Zagreb*